

Leidraad

GR 2022

VVD

Voorwoord

Beste collega-bestuurders,

Op 16 maart 2022 gaan wij weer naar de stembus om in al gemeenten nieuwe gemeenteraden te kiezen. En natuurlijk willen we dat de VVD opnieuw goed scoort en veel stemmen krijgt. Daar bent u al druk mee aan de slag. Wij laten niet alleen in de gemeenteraad een stevig VVD-geluid horen, we staan continu in contact met onze inwoners om te horen wat er leeft en uit te leggen welke keuzes wij maken. Waarschijnlijk bent u al druk in gesprek met uw leden voor het verkiezingsprogramma voor de volgende raadsperiode. Zo laat u zien welke oplossingen uw VVD kan bieden voor uw gemeente en kiezers.

Leidraad: Lokale oplossingen voor lokale uitdagingen

Om u te helpen bij het schrijven van een lokaal verkiezingsprogramma hebben wij deze leidraad geschreven. Met een team collega-bestuurders uit gemeenten in heel Nederland bieden wij u een zo volledig mogelijk verhaal met concrete liberale oplossingen voor lokale uitdagingen. U kunt deze leidraad gebruiken ter inspiratie, als basis voor uw verkiezingsprogramma of ter aanvulling van uw programma. De leidraad ligt in lijn met ons nieuwe verhaal, zoals gepresenteerd in ons landelijke verkiezingsprogramma en wat zijn oorsprong vindt in het discussiestuk van Klaas Dijkhoff van april 2020, dat een krachtige boodschap tot wederopbouw van de middenklasse bevat. Ook deze leidraad geeft ruim aandacht aan de nieuwe uitdagingen waar deze en de volgende generatie mee te maken krijgen. Met daarbij heldere antwoorden op deze uitdagingen, met optimisme, energie en vooral oog voor de menselijke maat.

Corona

Die eigenschappen passen goed bij de VVD. En deze eigenschappen zijn bovendien keihard nodig om overal in Nederland, op lokaal niveau, de samenleving en de economie vitaal te maken en te houden. Het is belangrijk dat wij perspectief bieden voor jong en oud, voor inwoners en ondernemers. En met name voor de uitdagingen waar wij in een post-coronaperiode mee te maken gaan krijgen. Bevat deze leidraad daar een pasklaar antwoord op? Nee, want we weten nog niet waar we volgend jaar staan met corona. Maar de VVD biedt altijd een verhaal dat uitgaat van een veerkrachtige samenleving en een wendbare overheid die problemen oplost. Juist dat verhaal is nu nodig.

Een goed leesbaar verhaal

Het schrijven van een verkiezingsprogramma is geen makkelijke opdracht. Het lezen van een verkiezingsprogramma is echter vaak een nog grotere uitdaging. Probeer als kiezer maar eens de rode draad in een verkiezingsprogramma vast te houden en alle politieke punten te snappen. Dat is vaak een behoorlijke uitdaging. Daarom bevat de leidraad ook een schrijfwijzer met schrijftips. Daarmee helpen we u een programma te schrijven dat leesbaar is en begrijpelijk voor alle kiezers.

Volledig, maar niet uitputtend

De leidraad is zo volledig mogelijk, maar niet uitputtend. In uw gemeente kan altijd een uniek thema leven dat verdient te worden opgenomen in uw lokale verkiezingsprogramma. Wanneer u advies of inspiratie nodig hebt, kunt u altijd contact met ons opnemen via Stefan Slikker, Ambtelijk Secretaris van de VVD Bestuurdersvereniging.

Tenslotte wil ik graag de leden van de Leidraadcommissie en alle leden die via hen ideeën en suggesties voor de leidraad hebben aangedragen bedanken. Alyssa Voorwald, beleidsmedewerker bij de VVD-fractie in de Tweede Kamer en penvoerder van deze leidraad, wil ik in het bijzonder bedanken. Ik wens u veel succes met het schrijven van een verkiezingsprogramma dat dicht bij u en uw inwoners staat. Vergeet niet, de eerste V in VVD is de V van Volkspartij!

Nanning Mol

Voorzitter Leidraadcommissie Gemeenteraadsverkiezingen 2022

► Samenstelling Leidraadcommissie meenteraadsverkiezingen 2022

Deze leidraad is tot stand gekomen met de medewerking van:

Nanning Mol
Alyssa Voorwald
Mark Snoeren
Dimitri Gilissen
Jeroen Verwoort
Arjen Maathuis
Claire Martens
Marianne Steenmetz
Alexander Kreule
Wanda Geertsma
letje Jacobs-Setz
Hilde de Wit-van der Zanden
Tom de Kleer
Stefan Slikker

Voorzitter, Burgemeester Laren
Penvoerder, Beleidsmedewerker Tweede Kamerfractie
Fractievoorzitter Nieuwegein
Fractievoorzitter Utrecht
Wethouder Velsen
Wethouder Almelo
Gemeenteraadslid Amsterdam
Fractievoorzitter Venlo
Fractievoorzitter Raalte
Fractievoorzitter Opsterland
Fractievoorzitter Groningen-Haren
Fractievoorzitter Oss
Fractievoorzitter Nieuwkoop
VVD Algemeen Secretariaat

► Inhoudsopgave

Praktische tips	4
Inleiding	9
I. Een stad waar het fijn leven is	11
1.1 Waar je goed en betaalbaar kunt wonen	11
1.2 Waar we de wijk groen en leefbaar houden	11
1.3 Waar vervoer van A naar B vlot gaat	12
1.4 Vol slimme en duurzame oplossingen	13
II. Een bloeiende lokale economie	13
2.1 Waar ondernemers de ruimte krijgen	13
2.2 Waar de stad bruist en bezoekers van buiten aantrekt	14
2.3 Met culturele voorzieningen voor alle leeftijden	14
2.4 Waar zoveel mogelijk mensen aan het werk gaan	15
2.5 Waar iedereen meedoet en integreert	15
2.6 Waar we trots zijn op onze boeren	16
III. Waardevol samenleven	16
3.1 Met liefdevolle zorg, dichtbij huis	16
3.2 Waar je fijn kunt opgroeien	17
3.3 Waar onderwijs een gelijke start biedt	18
3.4 Waar we gezond zijn, sporten en bewegen	19
IV. Een veilige stad	19
4.1 Waar we veilig zijn en ons veilig voelen	19
4.2 Waar criminaliteit wordt aangepakt	20
V. Een gemeente die klaar staat voor de [inwoners]	21
5.1 Waar het belang van de inwoners voorop staat	21
5.2 We onze krachten bundelen voor slimme oplossingen	21
5.3 En we verstandig met ons geld omgaan	21

▶ | Praktische tips

Doel

Deze schrijfwijzer helpt elk lokaal netwerk met het opstellen van het lokale verkiezingsprogramma. Het biedt praktische tips om het verkiezingsprogramma prettig leesbaar te maken, maar wil nog meer zijn dan dat. We hopen schrijvers te helpen het gevoel van hun stad of dorp te vertalen naar een verkiezingsprogramma dat de dagelijkse zorgen van inwoners benoemt.

Uitgangspunt

Veel nota's en beleidsvoorstellen worden vanuit het perspectief van de gemeente of het stadsbestuur geschreven. Hoewel de zin 'de burger centraal' tegenwoordig in elk document voorkomt, staat diezelfde kiezer op grote afstand van de politiek omdat hij de voorstellen en taal niet begrijpt. Met deze schrijfwijzer willen we die afstand overbruggen. Zo schrijven we een begrijpelijk en leesbaar verkiezingsprogramma voor al onze kiezers.

Voor wie schrijf je het verkiezingsprogramma?

In het verkiezingsprogramma zetten we de inwoner centraal. Onze plannen maken we tenslotte voor hen: voor de Utrechter, de Groninger of de Goirlenaar. Door de ogen van een inwoner kijken we naar de gemeente. Niet vanuit het stadhuis, raadszaal of vanachter de tekentafel, maar vanuit de huiskamer, vanaf het sportveld of de bus.

Je verkiezingsprogramma is met name bedoeld om de inwoners van je gemeente te overtuigen op je te stemmen. Toch wordt het vaak ook als input gebruikt voor stemwijzers en de coalitieonderhandelingen. Het is daarom belangrijk een pakkende inleiding te schrijven, waarin de belangrijkste punten uit het verkiezingsprogramma naar voren komen. Zo moet het voor de inwoners van jouw gemeente direct duidelijk zijn wat de belangrijkste punten voor de VVD zijn. Vertaal het stads- of dorpsgevoel ook in je programma. Een titel die dat gevoel versterkt helpt daarbij.

Plaats belangrijke lokale thema's waarin je als lokale VVD het verschil kunt maken vooraan in het verkiezingsprogramma. Inwoners kunnen zich over het algemeen het makkelijkst identificeren met onderwerpen uit de directe leefomgeving, zoals het behoud van een zwembad of de aanleg van een nieuw sportpark. Zo laten we zien dat we op de hoogte zijn van wat er allemaal speelt in onze gemeente. De lokale invulling van deze verkiezingspunten zorgt voor grote herkenbaarheid bij inwoners. Benoem deze thema's dus vooral in je verkiezingsprogramma, en gebruik de praktische uitwerking later in je campagne. Andere thema's die minder herkenbaar zijn voor alle inwoners kun je in de hoofdstukken daarna uitwerken.

Door de opkomst van lokale partijen is het speelveld in de lokale politiek veranderd. Daarom is het ook voor de VVD van belang zich te positioneren als lokale partij, met de voordelen van een groot regionaal en landelijk netwerk. Benoem daarbij vooral dat ook wij, op elk niveau, dichtbij de kiezer staan.

Waarom schrijf je een programma?

Een verkiezingsprogramma schrijven we in de eerste plaats om mensen op onze partij te laten stemmen. Vervolgens is het verkiezingsprogramma gedurende vier jaar de basis voor een goede positie in de gemeenteraad. Daarom wil je dat mensen in het verkiezingsprogramma duidelijk kunnen lezen waar je als lokale VVD voor staat en welke kansen of oplossingen er zijn voor problemen in de directe omgeving. De analyses die je hierbij geeft, geven een basis voor het besturen van je dorp of stad.

Voordat je begint met schrijven, is het daarom van belang eerst een aantal kritische vragen te

beantwoorden, zoals: ‘Waarom stemmen mensen op ons?’, ‘Wat onderscheidt ons van andere partijen?’, ‘Welke problemen spelen er in onze stad?’ en ‘Wat maakt de ene wijk succesvoller dan de andere?’. Op die manier bepaal je als lokale VVD welke problemen het meest belangrijk zijn voor de inwoners van je gemeente.

Het doel van het verkiezingsprogramma is om de aandacht te krijgen, interesse te wekken, verlangen te kweken en actie te formuleren. Kortom: een verkiezingsprogramma begint bij gevoel. Argumenten komen, in tegenstelling tot gevoel, nooit meteen bij mensen binnen. Ongeacht hoe goed de argumenten zijn. Het is voor lezers belangrijk dat ze een gevoel hebben bij wat belangrijk is, voordat ze openstaan voor je inhoudelijke verhaal. Verwoord daarom bij je inleiding het stads- of dorpsgevoel. Maak hierin duidelijk wat je stad of dorp je waard is. Waarom zijn jullie gek op je stad? Waar houden jullie van je omgeving? Pas daarna ga je in hoofdstukken inhoudelijk in op de politieke kernpunten.

Hoe schrijf ik een verkiezingsprogramma?

Dit wordt vast niet het eerste verkiezingsprogramma dat je schrijft. En zeer waarschijnlijk zal jouw lokale VVD al in de gemeenteraad van jouw stad zitten. Ook heeft jouw afdeling waarschijnlijk al een breed netwerk hebben van experts en inwoners die graag mee willen denken. Of zijn er een paar nieuwe leden die willen meedenken. Allemaal ingrediënten om te komen tot een goede verkiezingsprogrammacommissie. Maak gebruik van al deze ingrediënten in je programmacommissie en zorg voor een goede balans. Zo kan een raadslid zorgen voor de consistentie in het verhaal met de ervaring van de afgelopen periode, brengt de expert nieuwe ideeën in en geeft de inwoner of het nieuwe lid een woord aan het gevoel dat hij heeft bij de stad. Vanzelfsprekend is ook een sterke voorzitter een must, die politiek-sensitief is en zich goed kan verplaatsen het gevoel van de inwoners.

Een verkiezingsprogrammacommissie heeft ook enkele rollen die minder inhoudelijk, maar net zo belangrijk zijn: de eindredactie. Benoem daarom op de eerste dag een à twee leden die hiervoor verantwoordelijk zijn. De eindredactie zorgt ervoor dat de schrijfstijl in het hele verkiezingsprogramma in lijn is en zorgt daarnaast voor de look and feel van het programma. Denk hierbij aan de uitstraling en de presentatie, zodat het programma ook tot de verbeelding spreekt. Door een foto of tekening in te voegen, zegt een verhaal soms meer dan allerlei pagina's vol met tekst. Bovendien maak je het verkiezingsprogramma met beeld ook concreet. Tot slot kan de eindredactie er ook voor zorgen dat het verkiezingsprogramma op de website wordt geplaatst.

Maar voor je echt begint met schrijven is het van belang eerst de belangrijkste politieke punten op te halen. Kijk daarbij terug naar wat je als lokale VVD in de afgelopen jaren hebt bereikt en blik vooruit naar wat er in het komende jaar, nog voor de verkiezingen, staat te gebeuren. Het is belangrijk daarop te reflecteren en te bepalen wat je daarvan vindt. Het helpt focus aan te brengen en tot de kern te komen van het verhaal dat je wil vertellen.

Het ophalen van punten voor in het verkiezingsprogramma doe je bij de mensen voor wie je het schrijft, de inwoners van jouw gemeente. Ga in een vroeg stadium van het proces actief op zoek naar deze input. Dat kan je bijvoorbeeld doen door zoomsessies te organiseren, of een enquête uit te schrijven. En mocht het na de zomer weer mogelijk zijn, ga dan canvassen om het gesprek aan te gaan met de inwoners en input te halen over hun wijk. Dat is dan ook direct het eerste campagnecontact.

Naast het raadslid, de expert en de inwoners is er een grote groep mensen uit je directe omgeving die je kunt betrekken bij het verkiezingsprogramma. Denk hierbij aan WhatsAppgroepen met de straat of met vrienden. Allemaal mensen die ongetwijfeld iets vinden van de wijk, buurt of stad. Ook Facebook en Instagram kunnen waardevolle informatie geven over zaken die spelen in de gemeente, bijvoorbeeld in Facebookgroepen die gericht zijn op wijken of de stad. Zo heb je snel een lijstje van actuele onderwerpen waar je zelf misschien nog niet op gekomen was.

Hoe lees je een programma?

Vaak wordt ervan uitgegaan dat een verkiezingsprogramma een document is voor de onderhandelingen en daarom 'compleet' moet zijn. Maar een verkiezingsprogramma is allereerst bedoeld om de verkiezingen te winnen en daarvoor is het belangrijk kiezers enthousiast te krijgen het programma te lezen. Denk daarom goed na over na wat je wilt dat de lezer onthoudt. Daarbij zijn passende woorden en termen van belang. Geen enkele inwoner zit te wachten op een lang, gedetailleerd verhaal over de mening van de VVD over het economisch beleid in algemene zin. Houd het scherp, helder en begin meteen met een opsomming van de belangrijkste punten. Dat werkt alleen als het meest aantrekkelijke en grote standpunt eerst genoemd wordt.

- ▶ Leesbare zinnen zijn korte zinnen. Te lange zinnen kun je inkorten of opknippen. Hetzelfde geldt voor alinea's.
- ▶ Maak actieve zinnen. Indirecte grammatica (zullen kunnen worden) kun je ook actief formuleren.
- ▶ Vraag een tegenlezer die niet gewend is aan politieke teksten.
- ▶ Probeer het woord 'moeten' zo veel als mogelijk te vermijden.
- ▶ Spreek over 'wij' en niet over 'de VVD' (want wij zijn allemaal Arnhemmers, Rijswijkers, Maastrichtenaren). Het VVD-logo staat op de voorpagina van het programma, dus dat hoeft niet continu te worden herhaald.
- ▶ Maak je maatregelen zo concreet mogelijk: 'we willen een speelplaats in straat X', 'geen noodopvang in straat Y', 'de parkeerproblemen van wijk Z', etc.

Het is verstandig om een groep testlezers van buiten de politiek het verkiezingsprogramma te laten lezen. Dit voorkomt dat je in jargon schrijft. Denk hierbij aan een buurvrouw of collega.

Hoe gebruik je een verkiezingsprogramma?

Natuurlijk houd je rekening met coalitieonderhandelingen tijdens het schrijven van een programma. Je wilt de relaties politiek gezien goed houden en politieke duidelijkheid scheppen. Maar zorg er wel voor dat je eerst opschrijft wat een maatregel voor inwoners betekent, voordat je het in de bijlage aanvult met begrotings- of verordeningsmaatregelen.

Pak daarom ook samen de fiets om door de wijken te rijden. Dat is een goede invulling om 'uit die zaaltjes te komen en de straat op te gaan'. Op deze manier kun je als commissie elkaar ook een beeld geven van de punten die je belangrijk vindt – niet iedereen kent elke wijk even goed. Dit helpt je ook te 'voelen' waar je tekst over gaat.

Denk ook bij het invullen van een maatregel aan het schrijven van duidelijke en korte zinnen, die daadwerkelijk gaan over de zorgen van lokale inwoners. Door straatnamen en belangrijke wijken of gebieden in je woonplaats te benoemen kun je algemene termen vermijden. Zo weet iedereen direct over welke situatie of welk probleem je spreekt.

Denk vooraf na over welke punten je in de media wilt zien terugkomen. Als je doel is dat de media over jouw plannen op het gebied van verkeer en ouderenzorg schrijven, dan is een controversieel standpunt over het stadhuis geen goed idee. Daarmee overschaduw je je eigen doelen.

Ter voorbereiding op de campagne kun je het verkiezingsprogramma gebruiken om digitale mappen over belangrijke onderwerpen in te richten. Zo kunnen kandidaten alles in 1 keer lezen over een onderwerp.

Hoe ga je om met stemwijzers?

Het is je gelukt om een aansprekend verkiezingsprogramma te schrijven, dat tegelijkertijd een solide basis biedt voor een eventuele coalitieonderhandeling na de verkiezingen. Voordat je hiermee succesvol de verkiezingen in gaat, kan er in sommige gemeenten nog sprake zijn van een stemwijzer. De uitkomst van de stemwijzers is voor sommige kiezers in grote mate bepalend voor de uiteindelijke stem.

Anders dan andere jaren willen we je adviseren om het verkiezingsprogramma en de stemwijzer los van elkaar te zien. Natuurlijk moet je in de stemwijzer niet tegen je eigen verkiezingsprogramma in gaan, maar we streven een compact en leesbaar verkiezingsprogramma na. De stemwijzer kan ervoor zorgen dat je onnodig zinnen in het verkiezingsprogramma verwerkt, wat de leesbaarheid van het verkiezingsprogramma niet ten goede komt.

Het is belangrijk om een ervaren politicus naar de onderhandelingen over de stemwijzer te sturen. De formuleringen van stellingen luisteren heel nauw. Politiek gevoel en onderhandelingsvaardigheden zijn onmisbare eigenschappen bij het succesvol bouwen van een stemwijzer. Mocht je willen sparren over de stemwijzer in jouw gemeente, dan kan je altijd de hulp inroepen van het campagne team van de VVD. Zij zijn graag bereid jullie op het juiste spoor te zetten.

Inleiding

Beste Utrechter/Meppeler/Enschedeër/Schiedammer/Goirlenaar/ [inwoner van...],

[Gemeente] is een gemeente om van te houden! Jij woont in deze fantastische stad met volop kansen. Dag in, dag uit zetten onze lokale politici zich in om deze plek nog mooier te maken. De gemeente wordt bestuurd door gemeenteraadsleden, wethouders en de burgemeester. Op woensdag 16 maart 2022 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Dan is het aan jou om te bepalen wie er in de gemeenteraad mag plaatsnemen om jouw geluid te laten horen.

In de afgelopen vier jaar hebben we [laten zien dat de VVD het verschil maak voor onze mooie stad/ hebben we als oppositiepartij laten horen hoe wij de toekomst van onze mooie [gemeente] voor ons zien [lokale voorbeelden]. In dit verkiezingsprogramma kun je per onderwerp lezen wat de [gemeente] VVD hiervan vindt. In de kern staat de [gemeente] VVD voor het volgende verhaal.

Een gemeente die klaar staat voor [inwoners]

De VVD wil een gemeente die werkt voor jou. Met een prettige woonomgeving die veilig is, met genoeg groen en voorzieningen in de buurt. Een gemeente die regelt dat de straten schoon zijn en zonder wateroverlast, dat kinderen veilig naar school kunnen en waar je dichtbij huis op liefdevolle zorg kunt rekenen. Dat onze gemeente een fijne plek wordt en blijft waar jij prettig kunt wonen, werken en leven.

Goed en betaalbaar wonen

Of je nu alleen woont in [Wijk X], samenwoont met je partner in [Wijk Y] of met kinderen een huis met tuin hebt in [Wijk Z]: de woningnood in [gemeente] is hoog en het einde hiervan lijkt nog niet in zicht. Als [gemeente] VVD willen wij dat er [aantal] nieuwe huizen bijgebouwd gaan worden zodat iedereen betaalbaar in onze gemeente kan (blijven) wonen. We geven voorrang aan betaalbare koop- en huurwoningen. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat [benoem lokale situatie van woningbouw en voorzie die van het lokale standpunt].

Een bloeiende lokale economie

De [gemeente] VVD wil dat er in [gemeente] meer banen bijkomen. Want een baan is zoveel meer dan een inkomen. Het is het gevoel dat je bijdraagt aan de samenleving en het zorgt voor contact met fijne collega's. Daarom willen wij dat iedereen in [gemeente] mee kan doen. Ondernemers horen voldoende ruimte te krijgen om aan de slag te kunnen. Juist de lokale bedrijven hebben een moeilijke tijd achter de rug. We willen niet dat zij van het kastje naar de muur worden gestuurd. We geven hen snel en duidelijk antwoord op vragen via [naam ondernemersloket] en denken mee over de beste oplossing.

Een veilige buurt en thuis

In [gemeente] willen wij dat je prettig kunt leven. Dit betekent aandacht voor een groene omgeving en voldoende mogelijkheden om je vrije tijd te besteden, bijvoorbeeld in en rondom [lokale recreatieplekken]. En prettig leven betekent óók veilig leven. Als VVD maken we verkeerssituaties in onze gemeente weer veilig voor voetganger, fiets en auto en zorgen we voor een soepele doorstroming. Denk daarbij aan plekken als [naam plekken]. Zo komen we veilig en op tijd aan bij werk, bij familie of op een andere bestemming.

Slim en duurzaam groen

Als het gaat om energie moet [gemeente] verduurzamen. Huizen gaan van het gas af, zonneparken en windmolens verschijnen in ons landschap. Dat vraagt om verstandige keuzes. De [gemeente]

VVD wil dat verduurzaming betaalbaar blijft voor gewone gezinnen en ondernemers. Verrommeling van het landschap willen wij tegengaan en draagvlak onder [inwoners] is erg belangrijk. Zo zorgen we ervoor dat we klaar zijn voor de toekomst en onze stad schoon en leefbaar houden.

Verstandige financiële keuzes

Als de gemeente meer uitgeeft dan er binnenkomt ontstaan er op enig moment problemen. Daarom letten we goed op onze gemeentelijke schatkist. We houden de lokale lasten laag door de gemeentelijke taken op een zuinige, maar effectieve manier uit te voeren. En als de gemeente geld overhoudt, zorgen we dat dit terecht komt bij onze inwoners en ondernemers. Zo houden we het leven in [gemeente] voor iedereen betaalbaar.

De [gemeente] VVD is voor jou goed bereikbaar. Mocht je over dit programma iets met ons willen delen of vragen, dan kun je via social media [Noem Facebookpagina/ Twitter/ Instagram] contact met ons opnemen.

[Lokale slogan]

Jan Janssen [Naam]

Lijsttrekker [gemeente] VVD

I. Een stad waar het fijn leven is

1.1 Waar je goed en betaalbaar kunt wonen

Een huis is een thuis. De plek waar je je veilig en prettig wilt voelen. Daarom is het belangrijk dat iedereen een passende woning kan vinden. Wij willen dat onze [inwoners] op ieder moment in hun leven het juiste huis kunnen vinden. Een huis dat je kunt aanpassen aan de levensfase waarin je je bevindt. Maar de realiteit is anders. Op dit moment is de woningnood in [gemeente] hoog. Als [gemeente] VVD willen wij dat er [aantal] nieuwe huizen bijgebouwd gaan worden zodat iedereen betaalbaar in onze gemeente kan (blijven) wonen.

- ▶ Het bouwen van betaalbare huur- en koopwoningen voor starters en jonge gezinnen wordt onze prioriteit. Wij willen dat er [aantal] nieuwe huizen bijgebouwd gaan worden zodat iedereen betaalbaar in onze gemeente kan (blijven) wonen. Het bouwtempo moet omhoog.
- ▶ Door te bouwen pakken we doorstroming aan bij zowel sociale huur, vrije huur als bij koopwoningen. Zo krijgen we voor elkaar dat ouderen die kleiner willen wonen, niet langer onnodig een eengezinswoning bezet houden en regelen we eerlijke toegang tot de huizenmarkt voor starters.
- ▶ De gemeente gaat aan de slag met creatieve, nieuwe woonvormen zoals tiny houses en kangoeroewoningen. Zo helpen we starters op weg en kunnen ouderen in een vertrouwde omgeving bij hun kinderen kunnen blijven wonen.
- ▶ Met woningbouwcorporaties maken we afspraken over het voorkomen van scheefwonen en het stimuleren van doorstroming.
- ▶ Strenge handhaving op het illegaal doorverhuren van sociale huurwoningen is hard nodig. De woningen die hierdoor vrij komen gaan naar mensen die op de wachtlijst staan.
- ▶ We zorgen voor tijdelijke huisvesting voor migranten met een verblijfsvergunning, maar schaffen hun voorrangspositie bij sociale huurwoningen af.
- ▶ Om snel meer woningen te kunnen bouwen, kiezen we voor kortere en soepelere procedures voor nieuwbouw. We bestrijden leegstand door het mengen van functies voor wonen, werken, detailhandel en horeca. Zo zorgen we voor een prettige en leefbare stad. Ook doen we alles wat mogelijk is om speculatie tegen te gaan.
- ▶ We willen dat alle inwoners makkelijk en snel kunnen zien welke mogelijkheden zij hebben om hun woningen te vergroten of aan te passen. Regels uit bestemmingsplannen zijn digitaal en actueel beschikbaar. We schaffen de welstandscommissie af en schrappen deze uit de plaatselijke verordening.
- ▶ We zijn terughoudend met het verhogen van de belasting op de eigen woning (OZB). Daarnaast vinden wij het belangrijk dat [benoem lokale situatie van woningbouw en voorzie van lokaal standpunt].
- ▶ Wanneer er in [gemeente] personeelstekorten bij vitale beroepen zoals agenten en verplegers, geven we hen voorrang bij de toewijzing van een sociale huurwoning.

1.2 Waar we de wijk groen en leefbaar houden

We wonen allemaal graag in een wijk waar we ons thuis voelen. Een wijk die groen, schoon en veilig is. Waar burens met elkaar een bijdrage leveren aan het onderhoud van de straat, maar ook het schoonhouden van de eigen tuin, balkon en straat. De gemeente stimuleert dat de wijk en buurt schoon blijven. Want als dat goed gebeurt, wordt de afvalstoffenheffing goedkoper.

- ▶ Natuur is belangrijk en verdient bescherming. Maar we realiseren ons dat ruimte schaars is. Daarom blijven we kritisch kijken wat haalbaar en realistisch natuurbeleid is, met een juiste balans tussen wonen, ondernemen en recreatie.
- ▶ We willen meer groene plekken met bomen en planten in de stad en haar wijken, hoe klein dan ook. Een stenen omgeving is al snel opgefleurd met vergroening, een struik of plantenbak. Zo zorgen we voor een omgeving die klimaatbestendiger en koeler is.
- ▶ Bij het onderhoud van groen werken we zoveel mogelijk samen met inwoners. Initiatieven van

bewoners en organisaties om de eigen straat of buurt te vergroenen en onderhouden worden van harte aangemoedigd.

- ▶ Inwoners kunnen afval zo goedkoop mogelijk kwijt. Daarbij streven we zoveel naar hergebruik en recycling. We zetten ons in voor een systeem waar afval achteraf wordt gescheiden. Dat zorgt voor minder containers en is bovendien goedkoper. Om overlast van meeuwen, ratten en ander ongedierte te voorkomen zijn we voorstander van ondergrondse afvalcontainers.
- ▶ Hondenpoep, zwerfvuil, vuilnis rondom afvalcontainers, graffiti en andere overlast worden aangepakt en vernielingen snel hersteld. De kosten hiervan worden zoveel mogelijk verhaald op de veroorzaker.
- ▶ Het is oneerlijk dat een klein huishouden evenveel afvalstoffenheffing betaalt als een groot huishouden. Daarom passen we deze heffing aan op het aantal personen per huishouden.
- ▶ We willen een goed werkend en betaalbaar riool. We vinden het normaal dat iedereen die hiervan gebruik maakt bijdraagt aan de kosten. Of je nu een huis huurt of een huis bezit. De rioolheffing mag niet duurder dan nodig zijn.
- ▶ De gemeente zoekt de samenwerking op met waterschappen om wateroverlast te helpen verminderen en maatregelen te nemen om gevolgen van hitte en droogte op te vangen. Zowel bij bouwplannen, als weg- en natuuronderhoud wordt rekening gehouden met bodem en waterbeheer : beter vasthouden van water, tegengaan van verspilling en stimuleren van het hergebruik van water.
- ▶ Bij het aanleggen van een nieuw rioolstelsel scheidt de gemeente regenwater van huishoudelijk afvalwater. Zo stimuleren we hergebruik van water en gebruiken we minder. Ook het afkoppelen van regenwaterafvoer wordt gestimuleerd.
- ▶ Niet alleen voor mensen, maar ook voor dieren dient [gemeente] een prettige stad te zijn. We spannen ons er daarom voor in om het leefklimaat van dieren zo goed mogelijk te maken. Dat betekent groen en ruimte voor dieren, veilige uitlaatplekken en het wegnemen van hindernissen voor de dierenambulance wegnemen.

1.3 Waar vervoer van A naar B vlot gaat

We verplaatsen ons allemaal voortdurend. We gaan naar werk, bij vrienden en familie op bezoek of wandelen een rondje in onze buurt om de hond uit te laten. Hoe we ons ook verplaatsen: het is fijn om zonder al te veel gedoe van A naar B te komen. Dat de doorstroming goed is, je niet ergens in de file staat om de stad uit te komen en je te laat bent bij je afspraak. En het is bovenal belangrijk dat verkeerssituaties veilig zijn voor voetganger, fiets en auto.

- ▶ Het is belangrijk dat onze reistijd niet langer is dan nodig. Daarom werken we aan goede doorstroming van het verkeer, voor fiets, auto en ov. Door verschillende vormen van vervoer beter op elkaar aan te sluiten, komen we sneller aan op onze bestemming. En voorkomen we onnodige uitstoot door file.
- ▶ Verkeersveiligheid heeft onze prioriteit. We richten onze straten en wijken, in het bijzonder in de buurt van scholen en sportclubs, veilig in. Dat doen we in samenwerking met politiediensten, ouders en buurtbewoners.
- ▶ In veel plekken in de stad is het lastig om dichtbij huis te parkeren. Door te kijken naar een juiste balans tussen woongenot en groen, kijken wij hoe we voldoende parkeergelegenheid kunnen realiseren. Een auto is tenslotte vaak geen keuze, maar hoognodig om op werk te komen of te kunnen mantelzorgen. Bij nieuwbouw streven we naar parkeren op eigen terrein.
- ▶ Of het nu met een 'gewone' fiets, een elektrische fiets of een ander nieuw vervoersmiddel is: onze inwoners kunnen zich prettig en veilig door [gemeente] bewegen. Deze ontwikkelingen vragen om fietspaden en wegen die worden ingericht op de toekomst, waarbij veiligheid en doorstroming centraal staan. Bij ov-knooppunten plaatsen we voldoende stallingen.
- ▶ Het is belangrijk dat het openbaar vervoer van goede kwaliteit is, met een goede verbinding tussen stad en regio. Daarin zien we de voordelen van innovatieve en kostenefficiënte vormen van openbaar vervoer, zoals snelbussen, mobility as a service en deelscooters. Bij aanbestedingen houden we daarom altijd ruimte in de afspraken voor nieuwere, slimmere en goedkopere alternatieven.

- ▶ Het openbaar vervoer en voorzieningen zoals de belbus en regiotaxi zijn goed toegankelijk. Stations zijn aangepast zodat mensen met een beperking ook kunnen instappen.
- ▶ We stimuleren dubbelgebruik van parkeerterreinen en parkeergarages. Door slimme afspraken te maken kunnen we parkeergarages van kantoren en bedrijven in het centrum op koopavonden, zaterdagen en koopzondagen gebruikt worden. Zo zorgen we voor voldoende parkeerplaatsen voor bewoners en bezoekers van onze stad.
- ▶ De opbrengsten van parkeervergunningen en parkeerkosten worden gebruikt voor een goede bereikbaarheid van de stad. Niet om andere kostenposten te dekken.
- ▶ We helpen winkeliers door duidelijke afspraken te maken over parkeerbeleid. Denk bijvoorbeeld aan laden en lossen, enkele uren gratis parkeren of shuttlediensten naar winkelgebieden.
- ▶ Tijdens de spits hebben autowegen voorrang op vaarwegen. We willen dat bruggen op die momenten niet openstaan. Daarom gaat de gemeente in gesprek met de provincie en Rijkswaterstaat zodat bruggen dicht blijven tijdens de spits.
- ▶ De gemeente communiceert tijdig en duidelijk naar inwoners over onderhoud aan wegen en wegafsluitingen. Daarbij geldt dat we onderhoud zoveel mogelijk in één keer proberen te doen, om overlast te beperken. Daarbij is helder wat de alternatieve route is. Zo voorkomen we 'zoekverkeer'.

1.4 Vol slimme en duurzame oplossingen

[Gemeente] moet verduurzamen. Huizen gaan van het gas af, zonneparken en windmolen verschijnen in ons landschap. Dat zijn flinke veranderingen, die om verstandige keuzes en draagvlak vragen. Duurzaamheid biedt kansen voor economische groei en een fijne en leefbare stad. Maar wel op een betaalbare manier voor gewone gezinnen en ondernemers. Door dit op een slimme manier aan te pakken, kunnen we ons leven zoveel mogelijk blijven leiden zoals we zelf willen en blijft onze stad prettig om te wonen.

- ▶ De energietransitie en verduurzaming bieden grote kansen voor het stimuleren van innovatie en werkgelegenheid. De gemeente voert actief beleid om deze nieuwe sectoren te steunen. Wanneer het effectief bijdraagt aan de lokale economie en het milieu, kopen we onze producten en diensten duurzaam en circulair in.
- ▶ Wij ondersteunen het streven naar een energieneutraal [gemeente] in 2050. Door energie te besparen en meer duurzame energie op te wekken kunnen we dit bereiken. Daarbij stimuleren we milieubewust ondernemen, met een grote rol voor de lokale opwekking van duurzame energie.
- ▶ We maken per wijk een plan voor de verduurzaming van woningen en bouwprojecten. Samen met bewoners en bouwprofessionals kijken we naar de beste oplossing. De totale woonlasten mogen hierbij niet stijgen.
- ▶ Voordat een wijk overgaat op een andere energievoorziening dan gas, zorgen we ervoor dat inwoners een betaalbaar alternatief aangeboden krijgen. Denk bijvoorbeeld aan slimme energienetwerken, waarbij huishoudens overtollige duurzame energie onderling kunnen delen. Het gasnetwerk behouden we voor de toekomst, wanneer waterstof of groen gas toegankelijk zijn.
- ▶ We maken het zo gemakkelijk mogelijk om zonnecellen en laadpalen aan te vragen, door procedures simpeler te maken. Zo stimuleren we duurzame energie.

II. Een bloeiende lokale economie

2.1 Waar ondernemers de ruimte krijgen

Het midden- en kleinbedrijf is dé banenmotor van de gemeente. Als het goed gaat met de lokale ondernemers, dan gaat het goed met de gemeente. [Neem een eigen voorbeeld van een banenmotor, zoals de Techcampus Eindhoven en laat het belang hiervan voor het aantal banen in de regio zien]. Maar de coronacrisis heeft onze [gemeente] bedrijven en ondernemers hard

geraakt. Zij hebben een moeilijke tijd achter de rug. En hoewel de coronacrisis nu [op zijn einde/ voorbij] is, moeten we de economie juist blijven stimuleren. Daarom willen wij ondernemers de komende periode blijven ondersteunen. Zo dragen we bij aan een bloeiende economie, banen voor onze inwoners en innovatieve technieken voor de toekomst.

- ▶ Door ondernemers de ruimte te geven en te zorgen voor minder regels, stimuleert de gemeente een gezonde lokale economie en meer banen.
- ▶ De gemeente geeft opdrachten zoveel mogelijk aan lokale ondernemers binnen de mogelijkheden van de wet.
- ▶ We richten bij de gemeente één loket in waar ondernemers terecht kunnen voor vragen, vergunningen en schuldhelpverlening.
- ▶ We richten ook één loket in voor organisatoren en verenigingen die evenementen organiseren, zoals Koningsdag of een braderie. Er is sprake van een uitnodigend evenementenbeleid, waarbij het loket actief en oplossingsgericht meedenkt en waar je terecht kunt als er iets misgaat.
- ▶ Ondernemers krijgen van de gemeente maximaal één aanslag per jaar waarop alle lokale lasten staan vermeld.
- ▶ Ondernemers krijgen meer mogelijkheden om creatief te ondernemen. Zelf kunnen zij het beste beslissen wanneer hun winkel open of dicht gaat, ook op zondag.
- ▶ Tijdens het terrasseizoen maken we het uitbreiden van terrassen mogelijk. Voor een klein terras schaffen we de vergunning af. [Maak concreet: bijvoorbeeld 4 tafeltjes]. Ondernemers zijn zelf verantwoordelijk voor afstemming met hun directe omgeving.
- ▶ Waar het kan, verlengen we vergunningen. Daarnaast streven we naar het zoveel mogelijk afschaffen van vergunningen en vervangen wij deze door algemene regels of een meldingsplicht. [Dus bijvoorbeeld geen (aparte) ventvergunning, uitritvergunning, objectvergunning of reclamevergunning meer.]

2.2 Waar de stad bruist en bezoekers van buiten aantrekt

Onze lokale ondernemers werken iedere dag hard aan een levendige en aantrekkelijke winkelstraat. Door in leegstaande gebouwen wonen, werken, detailhandel en horeca te vermengen, creëren we een bloeiende lokale economie. Een stad komt pas echt tot leven als de binnenstad bruist. Met een veilig en aantrekkelijk centrum, trekken we bezoekers aan van buiten en zorgen we voor een prettige stad, die klaar is voor de toekomst.

- ▶ We stimuleren winkelen in onze eigen winkelgebieden, zowel fysiek als digitaal. Aantrekkelijke, veilige en bruisende gebieden zorgen voor een levendige winkelstraat vol met lokale ondernemers. Daar kan geen grote webshop tegenop.
- ▶ Ondernemen werkt het beste in een veilige en aantrekkelijke omgeving. Dat is fijn voor onze inwoners en trekt bezoekers aan van buitenaf. Omdat de samenwerking van ondernemers in een winkelgebied hieraan bijdraagt, bevorderen wij bedrijfsinvesteringszones.
- ▶ We bestrijden leegstand door het mengen van functies voor wonen, werken, detailhandel en horeca. Ook verruimen we vestigingsmogelijkheden, door het opstellen van ruime bestemmingsplannen. Zo maken we de stad prettig en leefbaar.
- ▶ De strikte scheiding tussen horeca en detailhandel is niet meer van deze tijd. Wij willen dat horecabedrijven hun producten kunnen verkopen aan hun gasten en dat ook winkeliers hun klanten als gast kunnen ontvangen.
- ▶ Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor onze lokale economie. Daarom willen wij dat de gemeente dit stimuleert met stadspromotie. Recreatieve ondernemers mogen uitbreiden zolang zij rekening houden met de natuur, tenzij er te weinig ruimte voor vrije recreatie overblijft.
- ▶ De toeristenbelasting is zo laag mogelijk. Met de inkomsten verbeteren we de kwaliteit van recreatie en toerisme.

2.3 Met culturele voorzieningen voor alle leeftijden

In [gemeente] zorgen we voor een rijk aanbod van culturele voorzieningen en evenementen.

We zijn er trots op dat we hiermee veel bezoekers aantrekken. Daarin spelen horeca, musea, sportverenigingen, bibliotheken en buurthuizen een belangrijke rol. Door met elkaar samen te werken dragen we bij aan persoonlijke ontwikkeling en vermaak voor jong en oud. Of het nu gaat om muziekfestival, een culinair event of de stadsschouwburg, in [gemeente] is ruimte voor creatieve ideeën en initiatieven van onze inwoners. Het is niet aan de gemeente om te bepalen wat cultuur is.

- ▶ In onze stad worden leuke evenementen georganiseerd en zijn er culturele voorzieningen voor alle leeftijden. Het cultureel erfgoed van de gemeente mag gezien worden. Cultuur verbindt, inspireert en prikkelt. Wij promoten ons erfgoed, zowel bij onze bezoekers als onze inwoners. Dat draagt bij aan onze Nederlandse identiteit.
- ▶ Subsidies voor culturele voorzieningen ondersteunen een aanbod van kunst en cultuur voor alle inwoners. Als voorwaarde voor subsidie verwachten we dat aanvragers ook zelf zorgdragen voor een deel van de inkomsten en bijdragen aan een maatschappelijk doel.
- ▶ Wij vinden het belangrijk om ons cultureel erfgoed te koesteren. Daarbij horen ook cultuurhistorische evenementen zoals de Sinterklaasintocht, [lokale voorbeelden, zoals Carnaval, Amsterdam Pride, Bloemencorso, Sint Maartenviering, Ontzet].
- ▶ We willen niet bezuinigen op cultuur, maar zetten het geld zo effectief mogelijk in. Zo bereiken we zoveel mogelijk inwoners. Van culturele instellingen verwachten we dat ze verantwoordelijkheid afleggen over hoe zij belastinggeld besteden.

2.4 Waar zoveel mogelijk mensen aan het werk gaan

Werk is van groot belang voor de mens en de samenleving. Werk zorgt voor contact met andere mensen. Werk leidt tot zelfstandigheid en eigenwaarde. Wie werkt, investeert in zichzelf en draagt zijn steentje bij aan de toekomst van onze samenleving.

- ▶ We willen dat zoveel mogelijk mensen aan het werk gaan. Bij om- en bijscholing richten we ons daarom op iemands talenten en mogelijkheden, en hoe dit aansluit op de arbeidsmarkt. Wanneer de stap naar regulier werk nog te groot is, begeleiden we onze inwoners naar beschut werk en leerwerkplekken.
- ▶ Het onderwijs en het bedrijfsleven werken nauw samen om te zorgen dat er voldoende passende banen zijn voor wie klaar is met zijn opleiding.
- ▶ Wie naar vermogen bijdraagt kan op onze ondersteuning rekenen. Het verliezen van een baan is al ingrijpend genoeg. Wel verwachten wij een tegenprestatie, omdat we het belangrijk vinden dat mensen blijven meedoen in de samenleving.
- ▶ Wanneer je van een uitkering naar een betaalde baan gaat, willen we dat je er in inkomen op vooruit gaat. Regels die dit in de weg staan schaffen we af. Zo voorkomen we nieuwe armoedevallen.
- ▶ Wie minder bijdraagt kan ook minder een beroep doen op de samenleving. Als je bijstand ontvangt maar de sollicitatieplicht niet naleeft of geen tegenprestatie verricht, verlies je je uitkering. Uitkeringsgerechtigden die onvoldoende ingeburgerd zijn, kunnen als tegenprestatie verplicht worden op onderdelen te werken aan inburgering en integratie.
- ▶ De afgelopen jaren zijn te veel inwoners onterecht tot fraudeur bestempeld. Fraude is en blijft diefstal, maar het maken van een foutje maakt je nog niet direct fraudeur. Dit willen we in de toekomst voorkomen. Het oordeel over fraude moet uiteindelijk tot stand komen door mensenwerk, niet door een computer.
- ▶ Bij problematische schulden zorgen we voor ademruimte, zodat de problemen met een schuldhulpverlener op een rij gezet kunnen worden. Zo voorkomen we verdere escalatie. Bij schuldhulpverlening hebben we specifiek aandacht voor de mentale gezondheid van onze inwoners. Wanneer er signalen zijn dat schulden ontstaan, bieden we zo vroeg mogelijk hulp aan.

2.5 Waar iedereen meedoet en integreert

We hebben te lang gedacht dat de inburgering van nieuwkomers enkel hun eigen verantwoordelijkheid is. Maar je bent niet direct zelfredzaam in een land dat in elk opzicht anders is dan waar je vandaan komt. Hierdoor kunnen vrijheden waar eeuwenlang voor gevochten is onder druk komen staan, met parallelle samenlevingen als resultaat. Van nieuwkomers verwachten we dat ze in ruil voor de geboden gastvrijheid bijdragen aan onze samenleving. Door de Nederlandse taal te leren en je te verdiepen in onze normen en waarden, kun je sneller aan het werk. Daarbij bieden we goede begeleiding.

- ▶ We sluiten niemand uit. Er zijn in Nederland heel veel nieuwkomers die hun eigen weg hebben gevonden en geïntegreerd zijn in onze samenleving. Zij hebben de kansen gegrepen die ons land biedt. We zijn daar trots op en verwachten dat ook van anderen.
- ▶ De Nederlandse taal spreken is cruciaal voor het vinden van een baan. We zorgen voor betaalbare cursussen om als nieuwkomer de taal te leren en gaan laaggeletterdheid tegen. Daarbij verwachten we van iedereen maximale inspanning om het Nederlands te leren. Wanneer iemand niet voldoende Nederland spreekt en bewust niet meewerkt, kunnen boetes volgen of korten we de uitkering.
- ▶ Jonge kinderen van ouders die inburgeren gaan verplicht naar een peuterspeelzaal om achterstanden vroeg aan te pakken. We betrekken ouders bij taalonderwijs voor jonge kinderen.
- ▶ Bij de inburgering besteden we meer aandacht aan onderwerpen als zelfbeschikking, de gelijkwaardigheid van man en vrouw, LHBTI-rechten, antisemitisme en de vrijheid van godsdienst.
- ▶ Voor haatpredikers is er in [naam gemeente] geen plaats. De gemeente neemt een proactieve rol in het voorkomen dat imams kunnen haatzaaien en oproepen om onze waarden en vrijheden te negeren. Haatpredikers krijgen geen podium.
- ▶ Voor afgewezen asielzoekers of illegale migranten is in Nederland geen plaats. De gemeente ondersteunt hen niet met hulp en verleent geen opvang. Hetzelfde geldt voor organisaties die illegalen helpen.
- ▶ We ondersteunen organisaties die integratie bevorderen. Dat betekent dat we geen subsidies verstrekken aan organisaties die dat juist niet doen, bijvoorbeeld omdat ze gericht zijn op behoud van de eigen cultuur, of omdat ze democratische waarden ondermijnen. We leiden ambtenaren actief op om huwelijksdwang te herkennen.

2.6 Waar we trots zijn op onze boeren

We hebben veel waardering voor onze boeren in de veeteelt, landbouw en tuinbouw. Dankzij hun harde werk hoeven wij ons geen seconde zorgen te maken om onze voedselvoorziening. Als boeren blijven ondernemen en innoveren, leveren ze een waardevolle bijdrage aan onze economie, met minder nadelen voor natuur en milieu.

- ▶ Om een florierende agrarische sector te behouden, is het belangrijk dat boeren niet onnodig gehinderd worden. Daarom geven wij hen de ruimte hun grond voor meerdere doeleinden te gebruiken, zoals voor toerisme, agrarisch natuurbeheer, recreatie of andere bedrijvigheid.
- ▶ Onze natuur draagt bij aan ons welzijn. Daarom blijven we ons inspannen voor herstel en behoud van de natuur, realistisch natuurbeleid en de versterking van biodiversiteit in Nederland. Dat is ook van belang voor onze economie.
- ▶ Wij stimuleren een duurzame veehouderij. Belemmerende regelgeving voor het gebruik van duurzame energiebronnen, zoals aardwarmte, windenergie en duurzame energiebronnen schrappen we. Draagvlak en een goede balans tussen de belangen van de omgeving en de ondernemer zijn hierbij van groot belang.
- ▶ Agrarische ondernemers krijgen de ruimte om seizoenarbeiders te huisvesten. Dat is goed voor de ondernemer en beperkt overlast. Dit geldt ook voor andere sectoren, zoals seizoenstoerisme en de maakindustrie.

III. Waardevol samenleven

3.1 Met liefdevolle zorg, dichtbij huis

Vroeg of laat krijgen we allemaal met zorg te maken. Daarom willen we goede en liefdevolle zorg waarin onze inwoners centraal staan. Met hulp die zo dichtbij huis mogelijk wordt georganiseerd, zodat het weinig aanpassing vraagt aan ons dagelijks leven. Zodat je in je eigen buurt goed oud kunt worden. Een buurt waar je buren gemakkelijk kunt ontmoeten voor een gezellig praatje. En waar alle straten goed toegankelijk zijn, zodat iedereen gemakkelijk naar de buurtwinkel kan gaan.

- ▶ [Inwoners] blijven het liefst zo lang mogelijk in hun eigen wijk wonen. We zetten daarom in op het bouwen van meer woningen waar je goed oud kunt worden en woonvormen waar ouderen bij elkaar kunnen wonen. Zo kun je met ondersteuning zelfstandig blijven wonen.
- ▶ Een vergunning voor het aanpassen van een woning moet snel verleend worden als het bijdraagt aan langer zelfstandig wonen. Daarom gaan we in gesprek met woningbouwcorporaties om bestaande woningen voor deze doelgroepen aan te passen en te investeren in de bouw van nieuwe woningen voor ouderen en mensen met een beperking.
- ▶ Zorg moet voor iedereen betaalbaar blijven. Daarom kijken we kritisch of de hulp die we geven passend is.
- ▶ Wanneer zorg nodig is, dan moet het snel beschikbaar en van goede kwaliteit zijn. Daarom spreken we met zorgorganisaties af hoe lang dit mag duren. Als thuis wonen niet langer gaat, vinden we dat er binnen 3 weken opvang beschikbaar moet zijn. Thuiszorg wordt binnen 1 week geregeld.
- ▶ We vragen inwoners om ondersteuning zoveel mogelijk zelf te regelen, zodat het past bij hun wensen. Dat is goed mogelijk met een integraal persoonsgebonden budget (i-pgb).
- ▶ We ontzorgen onze mantelzorgers. Er is een centrale plek waar mantelzorgers terecht kunnen met vragen en informatie, bijvoorbeeld een WMO-loket.
- ▶ Welzijnsorganisaties onderhouden contact met mantelzorgers om overbelasting te voorkomen. Daarbij zetten we vrijwilligers in en organiseren we logeermogelijkheden om lucht te brengen.
- ▶ Het moet mogelijk zijn om laagdrempelig en in de eigen wijk hulp te krijgen. Huisartsenpraktijken, buurthuizen en sociale wijkteams spelen hierin een cruciale rol. Zo zorgen we voor basisondersteuning in het dagelijks leven.
- ▶ Als volwassen, kinderen of gezinnen zwaardere hulp nodig hebben, helpen wij hen daarheen op weg. Hiervoor kunnen mensen terecht bij praktijkondersteuners bij de huisarts, huisartsen en sociale wijkteams. Zij wijzen hen door naar de juiste ondersteuning.
- ▶ Voormalig dak- en thuislozen en mensen met psychische problematiek hebben vaak moeite met het vinden van geschikte woonruimte. Hierdoor blijven zij langer in een instelling wonen dan nodig, waardoor er wachtlijsten ontstaan. We willen daarom meer zelfstandige woonvormen met ambulante begeleiding organiseren, zodat mensen eerder hun plek terugvinden in de samenleving.

3.2 Waar je fijn kunt opgroeien

Ouders zijn verantwoordelijk voor het gezond opgroeien van hun kinderen. Wij helpen daarbij, door een gemeente te bieden kinderen op een veilige en prettige manier kunnen opgroeien en hun talenten kunnen ontwikkelen. Hier kennen we onze jeugd het beste. Daar zijn we trots op en dat willen we graag behouden. Wanneer opgroeien niet gemakkelijk gaat en er jeugdzorg nodig is, bieden we hulp. Dat doen we het liefst zo dichtbij het huis mogelijk, zodat onze jeugd zo normaal mogelijk kan opgroeien. Hierbij letten we goed op dat we niet onnodig stickers plakken: niet iedereen die uniek is, heeft daar hulp bij nodig. Normaliseren noemen we dat. Maar nog niet alles in de jeugdzorg verloopt even goed. Er zijn flinke wachtlijsten voor hulp en dat moet zo snel mogelijk worden opgelost.

- ▶ Er komt een scherpere afbakening van wat we scharen onder jeugdzorg. Nog te vaak krijgen kinderen hulp voor zaken die horen bij normaal opgroeien of blijkt hulp niet effectief.

Opgroeien gaat nu eenmaal niet zonder horten en stoten. Van ouders verwachten wij dan ook verantwoordelijkheid voor het gezond opgroeien van hun kinderen.

- ▶ Wanneer hulp wel nodig is, focussen we ons op normaliseren. We plakken niet onnodig stickers en maken het niet zwaarder dan nodig. Het is niet de bedoeling dat kinderen die hulp krijgen, dit de rest van hun leven als last meedragen.
- ▶ Het voorkomen van hulp, preventie, is erg belangrijk. Zo voorkomen we dat we zwaardere hulp moeten bieden. Problemen bij kinderen en gezinnen proberen we daarom zo vroeg mogelijk te signaleren. Sociale wijkteams, huisartsen, scholen en sportclubs hebben hierin een belangrijke rol. Met hen gaan we in gesprek om te zorgen dat deze aanpak zo effectief mogelijk wordt.
- ▶ We pakken de wachtlijsten in de jeugdzorg aan. Als kinderen extra hulp nodig hebben moet dat mogelijk zijn zonder dat zij maandenlang moeten wachten. Dat geldt zowel voor reguliere als voor hoog-specialistische jeugdzorg.
- ▶ Ieder gezin heeft één hulpverlener als aanspreekpunt. Dat creëert vertrouwen en maakt dat hulp effectief geboden kan worden.
- ▶ De problemen van de kinderen hebben vaak te maken met schuldenproblematiek of gezondheidsproblemen van de ouders. Door niet alleen naar het kind te kijken maar naar het gehele gezin kunnen de kinderen beter en effectiever geholpen worden.
- ▶ We zorgen voor de aanwezigheid van voldoende jeugdprofessionals bij de huisarts. Zij zijn bekend met regionale zorgorganisaties en de behoeften van ouders en kinderen. Zo voorkomen we onnodige doorverwijzingen naar te zware hulp.
- ▶ Het coronavirus heeft het belang van mentale gezondheid extra onderstreept. Door met scholen en sportverenigingen al vroeg in te zetten op het weerbaar maken van de jeugd en het bespreekbaar maken van mentale gezondheid, kunnen veel problemen worden voorkomen.
- ▶ Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn de hoogste prioriteit. Waar signalen zijn van kindermishandeling, zoals mishandeling van huisdieren, moet dit herkend worden door hulpinstanties. In deze situaties moet hulp altijd direct beschikbaar zijn.

3.3 Waar onderwijs een gelijke start biedt

Goed onderwijs biedt kinderen en jongeren de kans op een gelijke start en geeft ze kennis en vaardigheden mee waar ze de rest van hun leven profijt van hebben. Op school leren we kinderen ook wat onze normen en waarden zijn en hoe we in Nederland met elkaar omgaan. Op school leer je wat normaal is en wat niet. Goed onderwijs speelt daarom niet alleen een grote rol in het leven van mensen: de hele samenleving heeft er belang bij.

- ▶ Onderwijs moet van goede kwaliteit zijn. Schoolbesturen zijn hiervoor verantwoordelijk, maar de gemeente is gesprekspartner. Als de kwaliteit van lesgeven onder druk staat, biedt de gemeente ondersteuning. Die rol pakt de gemeente ook als het gaat om het voorkomen van thuiszitters in het onderwijs.
- ▶ We vinden het belangrijk dat je zo vrij mogelijk kunt kiezen naar welke school je kind gaat. De gemeente controleert daarom of scholen zich aan de wet houden: ouders kunnen hun kinderen bij meerdere scholen aanmelden, vanaf 3 jaar oud. We zijn tegen lotingsystemen of postcodebeleid.
- ▶ Om de ontwikkelkansen van jonge kinderen te vergroten, stimuleert de gemeente dat (taal) achterstanden bij jonge kinderen worden weggewerkt, bijvoorbeeld op de peuterspeelzaal of kinderdagverblijven.
- ▶ School is een veilige plek waar kinderen zich thuis voelen. Scholen hebben nadrukkelijk een taak bij vroegtijdige signalering van radicalisering, loverboys en huiselijk geweld. De overheid grijpt in als de vrijheid van onderwijs wordt misbruikt.
- ▶ School is een sociale ontmoetingsplaats. Daarom stimuleert de gemeente dat er ruimte in of nabij het schoolgebouw is die bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen, op het gebied van muziek, sport en cultuur. School- en sportgebouwen kunnen voor verschillende doelgroepen worden gebruikt.
- ▶ Het is belang dat een school goed en veilig bereikbaar is. Daarom zorgen we voor een veilige toegang tot de school, met veilige wandel- en fietsroutes. Ook kijken we naar bijvoorbeeld kiss

and ride parkeerplekken. Vervoer voor speciaal onderwijs wordt vergoed.

- ▶ Pesten is een veel voorkomend probleem onder jongeren, of dit nu op straat, in de klas, op het sportveld of online is. In onze stad zetten we ons actief in voor het sluiten van een afspraken die pesten tegengaan en zullen voorkomen: het 'anti-pesten-pact'.

3.4 Waar we gezond zijn, sporten en bewegen

Sporten is ontzettend belangrijk. Sport verbindt, geeft zelfvertrouwen, plezier en ontspanning. Door te sporten zorgen we bovendien goed voor een gezonde, duurzame en weerbare samenleving. Zeker nu onze samenleving steeds ouder wordt, is het belangrijk dat we in beweging blijven en dat sport voor iedereen toegankelijk is. Daarom werken we samen met scholen, sportverenigingen en andere maatschappelijke instellingen zodat iedere inwoner van jong tot oud kan sporten.

- ▶ We zorgen voor voldoende plekken om buiten te kunnen spelen en sporten. Wanneer een sportveld plaats moet maken voor iets anders, willen we dat deze ruimte op een andere plek wordt gecompenseerd.
- ▶ Sporten is belangrijk voor de fysieke en mentale gezondheid. Door te sporten worden we fitter, sluiten we vriendschappen en nemen we actiever deel aan de samenleving. Omdat sport op zoveel manieren een positieve invloed heeft op ons leven, is het logisch om sport in te zetten als hulpmiddel voor onze inwoners met wie het minder goed gaat. Daarom willen we dat sportclubs, het onderwijs en zorginstellingen nauw met elkaar samenwerken zodat zij problemen op tijd signaleren.
- ▶ Bij nieuwbouw, ontwikkelingen of groot onderhoud denken we na hoe onze openbare ruimte kan worden ingericht voor buitensport. We vragen daarbij actief aan onze inwoners om mee te denken.
- ▶ Sportverenigingen, scholen en buitenschoolse opvang werken nauw samen om de schoolgaande jeugd zoveel mogelijk te laten bewegen. Buurtsportcoaches kunnen hierbij helpen.
- ▶ Sport is toegankelijk voor ouderen en mensen met een beperking. De gemeente besteedt een vast gedeelte van de sportsubsidie aan deze groep inwoners. Om ouderen voldoende te laten bewegen, zorgen we voor wandelroutes met voldoende rustmogelijkheden.
- ▶ Sporten kan een belangrijke uitlaatklep zijn voor jongeren. We dragen daarom financieel bij aan het sporten van kinderen, als hun ouders dit niet kunnen betalen.
- ▶ Waar het kan, zetten we sportaccommodaties zoveel mogelijk in voor meerdere doeleinden. Zo kunnen zoveel mogelijk van onze inwoners gebruik maken van de faciliteiten. Ook zorgen we ervoor dat jongerenprojecten gebruik kunnen maken van sportaccommodaties.
- ▶ Sportevenementen zijn een manier om [gemeente] op de kaart te zetten, te verbinden en mensen in beweging te krijgen. Daarom gaan we in actief in gesprek met organisaties van grotere sportevenementen om dit voor elkaar te krijgen.
- ▶ In ons sportbeleid geven we in het bijzonder aandacht aan gelijke kansen en de gelijke behandeling van al onze inwoners. Voor discriminatie, homofobie, antisemitisme en racisme is geen plek in [gemeente].

IV. Een veilige stad

4.1 Waar we veilig zijn en ons veilig voelen

Het is belangrijk dat we ons veilig voelen in onze eigen buurt en huis. Zonder veiligheid geen vrijheid. Wij willen dat iedereen in [gemeente] veilig kan wonen, verblijven, werken en ondernemen. Dat de stad niet alleen veilig is, maar eenieder zich ook veilig voelt. Maar veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Samen met inwoners en ondernemers zorgt de gemeente daarom voor een veilige leefomgeving. Door met elkaar op te trekken gaan we overlast tegen. We pakken criminaliteit keihard aan en zetten alles op alles om herhaling te voorkomen.

- ▶ Het is belangrijk dat politie, brandweer en ambulances 24 uur per dag beschikbaar zijn. De hulpdiensten zijn op tijd als je ze nodig hebt. Daarbij maakt het niet uit vanuit welke gemeente de diensten komen. Ook overige hulpdiensten zijn goed bereikbaar en benaderbaar.
- ▶ In onze stad moet iedereen zichzelf kunnen zijn. Daarom pakken we discriminatie en geweld tegen LHBTI's keihard aan en zorgen we ervoor dat het doen van aangifte zo makkelijk mogelijk wordt gemaakt.
- ▶ Een app is soms handig, maar nooit de enige mogelijkheid om een melding te maken of aangifte te doen. Aangifte doen kan op het bureau, via internet of telefoon en via de eigen wijkagent die in dat geval op afspraak langs komt.
- ▶ De politie en buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) zijn zichtbaar op straat en in wijken. Extra boa's vergroten de zichtbaarheid van handhaving en bestrijden kleine criminaliteit. De kosten van handhaving worden zoveel mogelijk verhaald op diegenen die het veroorzaken.
- ▶ Iedereen kan bijdragen aan de veiligheid in de buurt. Wijkagenten die de buurt goed kennen voegen daar iets extra's aan toe. De gemeente stimuleert de oprichting van buurtpreventieverenigingen en WhatsApp-groepen. Inwoners en wijkagenten werken daarbij samen.
- ▶ We vinden het normaal dat je met je handen van andermans spullen afblijft. Geweld is helemaal uit den boze. Zeker tegen onze hulpverleners en anderen die zich voor de publieke zaak inzetten. Deze horen ongestoord hun werk te kunnen doen. Hufters die dit wel doen pakken we hard aan.
- ▶ Goede beveiliging is de beste bescherming. Keurmerken zoals Keurmerk Veilig Wonen en Keurmerk Veilig Ondernemen helpen inwoners en ondernemers bij hoe ze hun huis of bedrijf goed kunnen beveiligen tegen inbraak. De gemeente en politie promoten deze keurmerken.
- ▶ Overlast is een grote ergernis. De politie grijpt altijd in als mensen de regels overtreden of overlast veroorzaken. Raddraaiers en hangjongeren worden opgespoord en aangepakt en overlastgevers zetten we sneller uit huis. Wanneer de politie ingrijpt, kan zij rekenen op onze steun en die van het lokaal gezag.

4.2 Waar criminaliteit wordt aangepakt

Mensen worden niet geboren als crimineel maar glijden vaak af door een slechte opvoeding, verkeerde vrienden of een onveilige omgeving. Het is daarom belangrijk dat de gemeente bij de aanpak van criminaliteit kiest voor de juiste balans tussen repressie en preventie. De kracht van onszelf, ondersteund door een gemeente die zorg draagt voor veiligheid, vormt het fundament van onze samenleving.

- ▶ Om te voorkomen dat er herhaling van crimineel gedrag plaatsvindt, werken we samen met scholen om jongeren met een criminele achtergrond perspectief te bieden. Het leren meedoen in de samenleving voorkomt dat ze afglijden naar georganiseerde criminaliteit.
- ▶ Crimineel geld mag de bovenwereld niet bereiken. De gemeente is scherp op ondermijning en witwaspraktijken. We weigeren een vergunning of trekken deze in als deze misbruikt worden voor het faciliteren van criminele activiteiten.
- ▶ Door zichtbare wijkagenten die surveilleren gaan we verloedering en overlast op straat en in wijken tegen. Overlastgevers worden permanent op de huid gezeten en gecontroleerd met een very irritating police aanpak. Daarbij zetten we in op patseraanpak uit Rotterdam, waarbij jonge criminelen worden gedwongen hun dure kleding, horloges en brommers in te leveren.
- ▶ Onze boa's verdienen de juiste middelen om voor onze veiligheid te zorgen. Indien nodig gebruiken zij stroomstootwapens, wapenstok en/of pepperspray. Ook willen we dat ze gebruik kunnen maken van technologie zoals cameratoezicht en bodycams om hun veiligheid en die van onze inwoners en hulpdiensten in de stad te vergroten.
- ▶ Als er boetes door onze boa's worden uitgeschreven vloeien die terug in de gemeentekas. Dit geld kunnen we dan weer inzetten om de veiligheid te verbeteren.
- ▶ De burgemeester heeft veel bevoegdheden die hij kan gebruiken om [gemeente] veiliger te maken. Wij willen dat hij deze ook daadwerkelijk gebruikt. Te denken valt het toepassen van preventief fouilleren en cameratoezicht.

- ▶ Steeds vaker zijn onze inwoners slachtoffer van digitale criminaliteit, zoals WhatsApp fraude of phishing. Daarom investeren we in goede voorlichting voor inwoners, jong en oud, zodat inwoners weten waar ze aangifte kunnen doen van cybercrime.

V. Een gemeente die klaar staat voor de [inwoners]

5.1 Waar het belang van de inwoners voorop staat

De gemeente is er om problemen op te lossen. Het belang van de inwoners staat altijd voorop. Met eenvoudige formulieren, helder taalgebruik en overzichtelijke regels helpen we alle inwoners en ondernemers vooruit in het leven en voorkomen we wachtrijen, problemen en frustraties.

- ▶ Brieven en formulieren van de gemeente zijn voor iedereen begrijpelijk.
- ▶ We vinden het normaal dat de gemeente de telefoon opneemt wanneer je belt met een vraag en er alles aan doet om je goed te helpen.
- ▶ De digitale dienstverlening van de gemeente is van goede kwaliteit. Inwoners kunnen hun zaken zoveel mogelijk vanuit huis regelen en wanneer het hen uitkomt. We starten met het thuisbezorgen van producten, zoals paspoorten.
- ▶ Het gemeentehuis is fysiek bereikbaar en kent openingstijden buiten kantooruren voor zaken die je niet digitaal kunt regelen. Bij vragen is het altijd mogelijk om een mens te spreken in plaats van een computer.
- ▶ De gemeente zorgt ervoor dat ICT volledig up to date is, zodat privacygevoelige informatie van inwoners beschermd is tegen digitale hacks en cyberaanvallen.
- ▶ Een transparante overheid vinden wij belangrijk. De gemeente informeert inwoners over gegevens die belangrijk zijn om een oordeel te kunnen vormen over het lokaal bestuur, zoals de besteding van subsidies.
- ▶ De gemeente werkt samen met andere overheden om digitale criminaliteit zoals identiteitsfraude tegen te gaan of te bestraffen.
- ▶ De wereld houdt niet op bij de gemeentegrens. De gemeente werkt slim samen met collega's in de omgeving als dit leidt tot betere oplossingen voor bereikbaarheid, regionale werkgelegenheid of woningbouw.

5.2 We onze krachten bundelen voor slimme oplossingen

[Gemeente] maken we met elkaar! We bundelen onze krachten en werken met plezier samen om de problemen op te lossen in onze eigen straat, buurt of wijk. Daarom vinden we het belangrijk dat de gemeente slimme en creatieve initiatieven van inwoners en ondernemers aanmoedigt. En bij belangrijke besluiten worden onze inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium worden betrokken.

- ▶ Het enthousiasme van de samenleving benutten we zoveel mogelijk. Daarom zitten we initiatieven van ondernemers en verenigingen zo min mogelijk in de weg met regels en vergunningen en denken we proactief mee bij een verenigingen-, ondernemers- of duurzaamheidsloket.
- ▶ We ondersteunen maatschappelijke initiatieven die inwoners betrekken, zoals dorpsraden en het right to challenge. Zo kunnen groepen inwoners gemeentelijke taken overnemen als zij daarvoor een goed plan hebben. Daarbij kijken we ook naar de mogelijkheden voor een revolving fund. Afbetalingen van leningen uit dit fonds zorgen ervoor dat nieuwe leningen voor maatschappelijke initiatieven mogelijk zijn.
- ▶ Bij het opstellen van nieuw beleid wordt iedereen die dit direct raakt betrokken. Daarbij creëert de gemeente vooraf duidelijke verwachtingen om teleurstellingen achteraf te voorkomen. Zo werken we aan draagvlak en beter beleid.
- ▶ Participatie betekent niet dat de grootste schreeuwers altijd gelijk krijgen. De gemeente heeft meer oog voor de 'stille meerderheid' die de gemeente niet altijd zo snel weet te vinden. Zo houden we balans bij het maken van keuzes.

5.3 En we verstandig met ons geld omgaan

Een gemeente is pas gezond als de financiën op orde zijn. Belastinggeld wordt verdiend door onze ondernemers en inwoners. Daar gaan we zuinig en verstandig mee om. De belasting houden we zo laag mogelijk. Gemeenten krijgen echter steeds meer taken en de gemeentelijke financiën staan in alle gemeenten onder druk. Daarom is het belangrijk dat de gemeente helder en transparant verantwoording aflegt over de besteding van belastinggeld.

- ▶ De uitgaven en inkomsten van de gemeente zijn transparant. De begroting en het jaarverslag zijn helder leesbaar. Bewoners en ondernemers krijgen jaarlijks eenvoudige inzage waaraan geld is besteed en welk effect is bereikt.
- ▶ We geven niet meer geld uit dan er binnenkomt.
- ▶ De woonlasten (zoals de OZB) blijven zo laag mogelijk.
- ▶ De gemeentelijke leges zijn zoveel mogelijk gebaseerd op de kostprijs. ‘De gebruiker betaalt’ is het uitgangspunt. Het is niet acceptabel als allerlei kosten op inwoners afgewenteld worden.
- ▶ Voor vervanging van een gestolen rijbewijs of identiteitsbewijs hoef je niet te betalen. Zo’n situatie is al vervelend genoeg.